

Tusschenspelen

P.C. Boutens

bron

P.C. Boutens, *Tusschenspelen*. L.J.C. Boucher, Den Haag 1942

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/bout005tuss01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) consists of the lowercase letters 'd', 'b', and 'n' in a stylized, rounded font, followed by 'l' in a slightly different font. The 'd' and 'b' are connected at the top, and the 'n' is connected to the 'b'. The 'l' is a simple vertical line.

... quandoque bonus dormitat Homerus.
HORATIUS

*De Liefste is Eén: miljoenenmaal verscheiden
Zijn wij, de spiegels waar Zijn oogen weiden:
Elk geeft Zijn beeld weêr naar de ruwe spijs
Geslepen werd in wreef van feller lijden.*

Verdoold

Wij staan (dank God, tezamen!) verdoold in 't labyrinth...
De schuld blijft onuitwijsbaar. Maar ik was 't oudre kind,

Dat wist van weg en boodschap het redelijkst bescheid,
En iedre uitvlucht verwijst mij naar 't eender zelfverwijst...

De grauwe wereld laaide de heemlen in plamuur.
Geen zon valt te bekennen. Ik vind noch ster noch stuur...

Daar blijft één uitweg over: het rechte pad waarlangs
Uw jonge roekeloosheid buiten al luk en kans

Mij onverbidlijk uitvond, en sloeg in zwartsten nood
Het eenig eeuwig uitzicht op leven en op dood...

Reik van uw warme lippen den kus waarop een man
In onbenard vertrouwen zich overgeven kan...

Ik mag niet meêbedenken. Met mededoogen bind
Mijn oudverschemerde oogen voor elke afleiding blind...

En doof (of laat mij dooven!) het goddelijke licht
Dat door den dichtsten blinddoek te zekerder zich richt...

Nog voeren onze voeten - o bovenaardsch devies! -
Hun luchtelijke schaatsen van aangeboren skies!

Hier is de richting alles, en open ligt de baan...
En waar wij ook belanden, wij komen samen aan!

Jeugdportret

Even trouw en na als gij mijn eigen
Heb 'k uw jonge beeld bewaard van toen,
Zooals kinderen gewoon niet veel te krijgen
Met hun arme liefste-schatten doen...

Maar niet in zoo balsemende zorgen,
In zoo ongenaakbre rust gezwacht,
Sliep het tot den onberekenbaren morgen
Door zijn éenen droomeloozen nacht -:

Wakker in één oogopslag en pasklaar
Voor het vreemdste fonkelnieuwste kleed,
Als dit onaandoenlijk Faraonenmasker,
Gulden deksel zonder scheur of sleet -:

Dat tot geene ontroering wenscht te tanen
Uit de strakheid van zijn heerschergil,
En den laten dauw van onze heete tranen
Pas als koelste parels dragen wil - -

Nimmer was dit vleezen hart berekend
Voor een vaste kluis en toeverlaat;
Altijd bleef ik een die licht en eerlijk teekent,
En de groeven in mijn oud gelaat

Hebben wereloos bij zich betrokken
Heel den opgespaarden levenschat;
't Zijn de sporen van de rouwe wervelschokken
Die vermaalden al wat ik bezat...

Wat dan moet ik graaien u te toonen
Waar het blinkend puin nog rookt en gromt?
Of hoe vindt gij rust om met mij hier te wonen
Tot het wonder dat wellicht niet komt...?:

Tot aan zijn bestorven nacht onttoegen
Als een prilste lentebloem herleeft
Niet meer dan één loutre harteblik van oogen,
Die zich zóo vereeuwigd heeft?

Sonnet

*Niet haatdragend van inborst ben 'k,
Maar ik heb het hart van een kind.*

SAPFO

Gij werdt zoo na aan 't hart van moeder zee getogen,
Dat altijd nog de vloed van ieder nieuw getij
Uw voorhoofd effen legt, en klaar en schaduwvrij
De hemelspiegels van de poelen uwer oogen...

Wel ben ik ook haar kind, maar tusschen haar en mij
Is een te diep verband dat het zich liet betoogen:
Haar stem in stilte en storm hield anders mij bewogen,
Mij lang uit haar bezonken roede Zeeuwsche klei...

Vanzelf was u vergeven en vergeten één...
Maar hoe meer ik vergaf, te zwaarder ging vergeten...
Treed in den tuin, die werd ons bloeiende geweten:

Al wat gij mij hebt aangedaan, staat hier bijeen
In laten herfstbloei overweldigend eendrachtig:
Al lust en leed droeg eerlijk zaad en levenskrachtig.

Sonnet

Wie kan in onverschilligheid bestaan
Voor de verteedring van zijn moeders oog?...
Van hart tot hart ziet mij het leven aan
In de avondzon die, uit den wilden boog
Waarmeê haar gloed de hemelen bevloog,
Van al haar ongenaakbaarheid ontdaan,
Drijft vleugelstil, of zij zich niet bewoog,
Boven de huivereffen waterbaan...

En om haar heen één groote bloedbrand blaakt
Zijn rulle rood uit tot den teêrsten toon...

Zijn luidloos alom kruiend onweêr slaakt
De dompe lucht in eeuwigheids ozoon...

Tot straks de schijf den killen spiegel raakt,
Blijft alles alles onherroeplijk schoon.

Afspraak

Had ik ooit of immer iets te maken waar ik was?
Overall kwam ik te vroeg, te laat, en nooit van pas.

Om weêr weg te wezen was elk voertuig ik te vlug.
Zóo na 't afscheid wroegde een duister heimwee mij terug:

Of juist daar en nu, nu mij de korte kans ontging,
Levens eigenzinnig wonder in een fluistering,

In een mensenblik, een bloem, den aanhef tot een lied
Even zich en inniger dan vroeger ooit verried...

Neem mij zeker meê weg uit de donkerheid van hier
Naar de nieuwe lichte lente van uw hoog bestier.

Leid en voer in goddelijk geduld mij stap voor stap
Als het kind dat 'k ben, den blinde zonder zeggenschap.

Kan er ander doel bestaan dan 't doel van uwen lust?
Dag en nacht die hemelt over uw bewogen rust?...

Langs de zeeën uwer oogen uit de haven van uw hart
Is wel nergensheen het uitzicht, nergensheen de weg versperd:

Al de eilanden die verdwazing uit den chaos heeft gered,
Al de posten door verrukking in de toekomst uitgezet:

Dood en leven staan doorschonen zonder scheidingszoom
In den vrijgebaanden allerzijds bereisbren droom:

In de schoonheid van den zaligen geboorteschrik:
En de ziel geeft zich verloren in het oogenblik.

Sonnet

Niets als de dood om leven van te leeren!
In de beklemndheid dezer kluiznarij
Met weinig meer dan hoop om op te teren
Stond ziel in bloei haar levenslangen Mei!

Want trouw aan de' einder trok de lichte rij
Verstilden die de meêdren gaan vermeêren:
Geluk of leed hield steeds de keus zich vrij
Om onvoorwaardlijk met hen in te keeren...

Van kind af al, vergeven aan de zee,
Deed ik maar half in 't spel der menschen meê,
Altijd beducht dat 'k niet genoeg hun gaf...

Toch, wat ik overhad, kon 'k nooit besteden...
En nu de zee tot eeuwigheid uitbreedde,
Bouwt onbestembre liefde zelf mijn graf.

Eenzaam liedje

Hoe komt doorheen
Dit eenzaam pas
Een hart dat nooit alleen
Bedronken was?:

Dat koppig bleef 't
Eenkennig kind
Van liefde, en was en heeft
Niet dan bemind:

En nooit in roes
Van minder slag
Met oogen dof en does
De wereld zag:

Maar als door glas
Zijn zienden schroom
In rijksten dienst genas
Naar eeuwger droom...

Voor dezen nood
Geen medicijn:
Niets smaakt tot levens brood
Dan liefdes wijn...

O hoe lang neemt
In menscheborst
Een hart, van laving vreemd,
Eer 't dood verborst?

Liedje

'k Hoef niet te weten
Wat ik eet,
Den naam vergeten
Eer ik hem weet.

Schaf wat wij deelen,
Brood en most,
In zijn geheel en
Zuivere kost!

Een diepst behoever
Groeit naar de' eisch
Tot eerlijkst proever
Van drank en spijs...

Schenk zonder lengen
Water, wijn;
Dien zonder mengen
Vreugd op of pijn!

Kenner en weter
Smaakt als 't moet
't Bitterste beter
Dan 't halve zoet.

Sonnet

De late helle winterdageraad
Waar geen verslapen aan is of ontkomen,
Aansijplend door den duistren dam der droomen,
Breekt zich zijn geul en plotseling verlaat...

Een doodelijk verblindende granaat,
Losspattend aan de strakke hemelzoomen,
Vaagt van mijn zij den stillen bleeken vromen,
Straks met mij slaap geganen kameraad...

Zelf kijk ik, in mijn weerloosheid gebonden,
Af in mijn borst, één groote leêge wonde...
Alles gebeurt zonder gerucht of smart...

En op het gouden rookaltaar te branden
Ligt, verschgeslachte lillende offerande,
Mijn oude, nooit genoeg doorboorde hart.

Sonnet

Ontmanteld met het donkerend getij,
Tot op het hart, tot op de ziel ontbloot,
Staan eerlijk ongeschonden, eenzaam groot
Wij winterboomen in ons star gewei...

Naar onze bloei de hemelen beschoot,
Wortelden dieper wij door zand en klei:
De haast der wereld schimt aan ons voorbij,
Die onbekommerd wachten lente of dood...

Nog houdt onze eerste lente en al haar droomen
Ons stille binnenleven ingenomen...
Dan breekt de oneindigheid in lichternis...

Verheerlijkt slaan wij de oogen open in de
Doorzichte alziendheid van de zalig-blinden
Wien nog op aarde God verschenen is.

Meisje met dood vogeltje

Musée des Beaux-Arts, Brussel

Weet je nog van den anderen keer,
Van de pijn die onbekend was:
Hoe diep doorschrijnde 't eerste zeer
Toen je aan geen zeer gewend was?

Nu stak opeens een vreemde kou
Tot heel in je hart je lijf door,
Die 't vogeltje dat je troosten wou,
In je bevende vingertjes stijf vroom...

Wij deden ons best met woord en daad...
Ook ons ging 't net als het jou ging:
Een mensch gaat slecht met zichzelf te raad
Van zijn eersten stap tot zijn trouwring.

Wij werden gewaarschuwd vóór en na
Tegen leed dat meer dan een traan nam -
Wij leerden alleen bij eigen schâ
De dingen waar het op aankwam.

Want leven is overleven, kind:
Opkomen uit slaap, leed, doodspijn.
En pas ervaring bate vindt
Bij 't even flikkrend noodsein...

Doe maar als had je niets gehoord!
En leef naar eigen wijsheid.
Daar is niets erger dan kindermoord
Op den langen weg naar de grijsheid.

Jonge Titus

Ben ik zoo trotsch; ben ik zoo vreemd?
Zoo ongenaakbaar druk of stil?...
'k Duld niet dat iemand van mij neemt,
Wat ik hem zelf niet geven wil.

Ik haatte altoos dien vrouwentrek
Die kan geen schaamle bloem zien staan,
Of rooft haar meê naar domp vertrek
Om daar in water te vergaan...

Ik zou het liefst met allen zijn
Zooals zij zelf onder mekaêr,
Een spel van ernst en zotternij'n,
Een onverschillig allegaêr;

Maar telkens raken we uit den toon,
En valt de ronde bont uiteen;
En niemand doet met mij gewoon,
En elk wil mij voor zich alleen:

Iets als mijn vader heeft met mij,
Een ding zoo diep dat je er van droomt,
Even beklemmend droef als blij:
Een kus dien hij te geven schroomt

Achter zijn teêr-verwoest gelaat,
Achter de streeling van zijn hand -
Zoo ver als achter de enge straat
De lichtheid van het zomerland...

Ergens vandaar, van buitenaf,
Komt dat waarvoor ik mij bewaar -
Iets, stil en diep als moeders graf,
En als de Mei zoo wonderbaar;

Dat niets verbreekt en niets verscheurt,
En alles neemt en alles geeft...
Ik bid alleen dat 't niet gebeurt
Zoolang mijn vader leeft.

Sonnet

Aloppermachtigste van harts gelieven,
Wier oogenstraal geen schepsel kan ontschuijen,
Dat overduurde winters donkre druilen -,
Liet in uw kleed van prilste bloemmotieven

Die de' ondergrond van gras en madelieven
Met bloesemranken, rhododendrontuilen,
Narkissen, hyakinthen overpuilen,
Ge u door den dood zelf ronslen en verbrieven?

Door merg en been lijd 'k iedre streek en zet
Van den erbarmenloozen wind, uw zeis,
Op 't zonnerad van elken dag gewet...

En al meer dooden komen bij mij thuis
Tot één gemeenzaam zomerlang bezinnen,
Hoe ver mijn hart tekort schoot in beminnen!

Een oud troostlied

'... En allen weenen:
Gij sleept ontijdig in -
Maar ik moet meenen:
Mij is dit blij gewin.

Op verre zwerversbanen
Ging verlangen u kwijt -
Nu zie ik, blind van tranen,
U voor me altijd.

Nu gaat u staâg gebeuren
Heel harts overvloed:
Door geheime deure
Kwaamt gij mij thuis voorgoed.

In u tot rust volkomen
Werd harts wilde wee...
Zijt ge ons vroeg ontnomen,
't Is met mijn vreê.'

(ILSE FRANKE)

Inconnue de la seine

'...De zon zelf donkerde tot zwart verraad -
Maar vóór één dunste roetvlok had gekrenkt
De witte majesteit van mijn gelaat,
De gave bloem uit aardes droom gedrenkt,

Brak ik den stengel... Toch één oogenblik
Keek ik nog eenmaal naar de wereld om
Van de overzijde van doods lichten snik
Door deze blinde zieldoorzichte mom...' - -:

Waar onaantastbaar nu staat uitgezeid,
En weerloos naakt en glimlachoverdauwd,
De nooddrift dezer schoone sterflijkheid
In armsten rijkdom van ongangbaar goud:

Een huiverprille lentedageraad
Met de' eersten herfstlijken zonsondergang
Vervloeid in bovenwezenlijken staat,
Leven en dood gegrepen in één vang:

In 't laaie hart een kleine witte vlam,
Dwaallicht van in zichzelf verteerde ziel,
Die, aangewezen al tot offerlam,
Onnoozler beulen greep nog net ontviel

In dezen eeuwgen stand van blank verwijt
Dat schoonheid weêr met elken zonedag
Opbloeit tot zoo voldragen maagdelijkheid
Als zich op aarde niet vervullen mag.

Seirene

‘Zoekt gij minnen buiten sterven?...
Hier vraagt liefde 't leven op,
Ook al moet ik blijven werven
Om uw laatsten harteklop.

Weinigen van velen sturen
Op zoo zuivre hartenaald
Door den storm der avonturen,
Dat hun manbaarheid nog haalt

De vergodlijkende spelen
Dezer reddelooze kust
Waar de uiteengeslagen deelen
Stranden, tot hereenden lust

Uit den baaierd opgetogen,
Uit der kolken beursche klem,
In den daagraad mijner oogen,
Door de branding van mijn stem

Naar de haven mijner armen
Waar uit hun gescheiden waan
In één eindelijk erbarmen
Aarde en hemel ondergaan

Tot den droom die in zijn duren
Voor alle eeuwigheid geblind
Zonder jaren, zonder uren
U in éenen bond verbindt

Met de zuiverzaalge knapen
Die naar de' afgrond van mijn schoot
Jeugdverheerlijkt zijn ontslapen
Buiten weet van hunnen dood...

Na den afval der verblinding
Treedt gij, keur en keus ontzegd,
Uit verwording en ontbinding
Door het toeval opgedregd,

Volbewust en schoonheiddronken
Uit den ban van duur en tijd
Tot de rust die 't al ontzonken
U mijn eeuwge jeugd benijdt.'

Liedje

*Voor Anne-Marie die haar Overgrootmoeders oogen weêr mede ter wereld
bracht.*

Lang en diep,
Weg in aardes peluw, sliep
Ik den winterslaap der ziel,
Toen in der gezichten rij
Als een andre droom de lente mij
Overviel...

Onherkend
Kwamen rond mij overend
Al haar bloemen dood-ontwekt,
Zoo nabij in dichtste' aandrang
Dat in onverwogen schrik ik bang
Bleef gestrekt...

Als een kind
Van zijn eigen tranen blind
Naar de moederborsten schreit,

Waar hij tegen ligt gevlijd,
Hield mij 't bed van aardes lichtsten lust
Spook-ontrust...

Hulpeloos
Overweldigd in de hoos,
In den onverweerbren groei
Naar den eindelijken bloei -
Aan den rand der lippen rees de nood
Tot den dood...

Hemelhoog
Door den schemer van mijn oog,
Vaste sterren oudstbemind,
Melkig nu als van een kind,
Bukten oogen jaren lang vermist
In doods mist...

Openbaard
Stond het lichte spel der aard,
Aan zoo hooge zekerheid
Diep aanschouwlijk vastgeleid,
Dat geen aarde of hemel in den grond
Meer bestond...

Hoe word ik
Weêr het kind van 't oogenblik,
Zuiver bij zijn bloei bepaald,
Of hij hier geen vruchten haalt,
Klaar tot zingen vogelvrij en -blij
Met den Mei?...

'k Kan noch mag
Zingen voor u overdag:
Zien is blinde schaamte en sluit

Iedere verklanking uit
Waar aan stiltes snoer ik kraal aan kraal
Overhaal...

Doe alsof
Ik geen afspraak met u trof!
Als in slaap uw oogen zijn
Eigner droomen maneschijn,
Dan misschien zal 't uitslaan onverwacht
In den nacht.

Emmaüs

Bij het schilderij van Johannes Vermeer

Zoo en niet anders ging het toe
In Emmaüs: ik weet het hoe
Hij vóór het breken van het brood
Over zijn tranen de oogen sloot,
En hun ontreddring hield gered
Binnen de toevlucht van 't gebed,
En nooit de scheelen heeft gelicht
Vóór hij wegkwam uit hun gezicht...

O oogen amper opgedoken
Uit werelds donkersten afgrond,
En die in minnen ongebroken
Den schok van elken aanslag stondt,
Van haat, verraad, en dood, en hel -
En hier bezweekt in dit licht spel!...

Niet voor het eerst word 'k ingeleid
Tot dees diepste vertrouwlijkheid:

In den voortijdelijken droom
Was ik hier al, gering atoom,
Een schijnbaar waardeloos partikel,
Een ijl onschadelijk vehiekel
Dat gaf in 't siddrend bekeerglas,
In 't tin van 't simpele teljoor
De hijgende vervoering door
Van 't hart dat in hen brandend was.

In memoriam

Vanavond sluit de zomertijd
Met winst vóór maanden ingeboet:
Een vol uur nachtrust komt tegood
Aan wie zich braaf te slapen leit,
En zonder erg den morgen beidt.

Maar slaaploos blijven wel wij twee:
Ik zelf door zooveel leed bezocht
Dat ik de kracht niet winnen mocht
U uit te leiden tot de steê
Waar men in de aarde u onderbrocht...

En hoe vindt gij gereede rust,
Op uw zoo ongewone bed
In hulpeloosheid bijgezet,
Door niemand goedennacht gekust,
En met al lampen uitgebluscht?...

Ons eende altoos de stille bond
Van die bij liefdes gunst bestaan,

En weêr aan haar tegronde gaan:
De afspraak die nooit de kleinste schond,
Om voor mekaêr gereed te staan.

Want wie alleen aan liefdes brood
Den eeuwgen honger kan verdoen,
Vast vaak te morgen en te noen;
En wat wij voor elkaêr nog doen,
Blijft maar een aalmoes in den nood.

Want liefde is een verterend vuur.
Geen hart, hoe gaaf en sterk, dat houdt
Als liefdes smeltkroes op den duur.
Haar almeer ingelouterd goud
Laat vóór den tijd ons arm en oud.

En toch geen ander sterflijk goed
In deugd te vergelijken is
Bij de' amper reikende' overvloed
Van dit nooit uitgedeeld gemis
Waar dorst zelf lescht en honger voedt...

Ik weet niet hoe ik weet, maar 'k weet
Dat ik u dwingend nodig ben,
Een tijdelijk werktuig blindgereed,
Dat zonder drang of aarzelen
Zijn dienst doet en zijn dienst vergeet...

De nacht is lang in 't grensgebied
Dat als een wederzijdsch asyl
Leven en dood elkander liet:
Daar wacht u 't dwaallicht van mijn ziel,
Een lamp die schijnt en zelf niet ziet...

En even, door dien glimp geleid,
Keert gij terug in 't oude land,
En wat u hindert, zet ge aan kant,
Een licht te schikken kleinigheid,
Een kreuk die dient terechtgevlid...

En dromen moogt gij ongestoord
Den nieuwen droom van zon en maan -

Den ouden droom dieper verstaan...
En ik rep nimmer met één woord
Van waar geen woorden voor bestaan.

De nieuwe stilte

Voor K.J.L. Alberdingk Thijm

Dan valt opeens weêr in de nieuwe stilte,
Als altijd dieper en doorhooriger
Naar oorverdoovender en hooger liep
Het springtij van dit wereldsche gerucht,
De vloed die zonder vastheid van getijen
De blinde watermassa's luid opzweept,
Meêstuwend met den lagen slingerang
Van aldoor nieuwe lichtelooze manen,
De duistre klompen tijdljik opgebraakt
Uit de vuurmonden, de kunstmaatge kraters
Van doof geweld en haat en huichlarij,
Springstoffen ingenest en trouw bebroed
In de amper veilig afgekoelde aardkorst -
Dan valt opeens weêr in de nieuwe stilte.

En wij, de weinge velen, meêgebeukt
Tot hier, onsterflijk onverlet
Ontstegen nog aan greepvermachtloosde eb,
Wij treden zuivernaakt het verschgegroefde

Strand dat al stiller onafzienbaarder
Strekt tot den verren steilen kerkermuur,
Den hemelwand onzer gevangenschap...
Al toon, al klank, al woord naar hier gered
Zingt in de blanke schelpen voor ons voeten,
En elk beluistert wat zijn aandacht wil,
En smaakt het leven in zijn ademtocht...:
Geen schoon dat ander schoon ooit overstemde...

En soms raapt één in zijn onnoozelheid
Een blanken hoorn van onherkenden vorm,
En beurt hem tot zijn weerloos open oor,
En hoort verbijsterd iets van eigen stem,
Een klank ontworpen eens aan 't eigen hart,
En nu voor altijd zingend vastgelegd,
Met stem van wind en zee vernameloosd.

Mismoedig liedje

Wel hadt gij groot en schoon gelijk
Te breken met zoo poovren maat,
Die minde al-onverzadelijk
Als om den lieven broode,
Wiens honger zelfs uit overdaad
Opwaakte als uit den doode.

Zijn wereldsche inbreng gaf in 't end
Voor baat enkel beslommering
Als koren nooit op tijd gemend
Onnut vergaat te velde -
Wat doet het tot de rekening,
Daar hij het zelf niet telde?

En waar hij in maanzieke onmacht
En nooit met de' achterstand gereed
De daaglijks aangevulde kracht
Die hij uit liefde haalde,

Tezaam met eigen bloed en zweet
Aan offerde en betaalde -:

Een ster die god-weet-waar neêrkwam,
Wat morgengloed en avondrood
Vermeeldauwd in zijn dunne vlam,
En maneschijn bij schooven,
Armsalige oogst waar niet eens 't schroot
Van deugde voor den oven - -

Zoo gaat het elk die nood en druk
En smart en leed aan zich behoudt,
Van liefdes winst alleen 't geluk
Met de' ander tracht te deelen:
Waar hij op houdt of niet op houdt,
Niets lukt hem te verspelen.

Zoo rijk wordt geen als die gelooft
Dat hij om liefs wil zich ontzegt

Wat hij in liefde samenslooft:
Geen kans om ooit te kwijten
Wat hij aan smart had opgelegd,
Wat hij aan lust wou slijten.

Sonnet

Kon even waarheid worden wat langs straat
De buitenwacht op alle wijzen schooit,
Dan bloeide 't leven op godlijk als nooit,
En arm en rijk won één hart, één gelaat:

‘Staat af wie zucht in liefdes overdaad,
De schatten die gij nu aan één vergooit,
Uw hartbloed waar 't gemeen gij van berooit.
Helpt zorgen ons dat niets verloren gaat.’

Dat hem de onnoozle aalmoezen niet ontgaan,
Vraagt de volleerde beedlaar zon en maan...
Want buiten die beminnen, niemand geeft...

Wat kind van liefde zonder deernisblijk
Stuurt ooit een arme van de deur gelijk
De wereld die van liefdes afval leeft?

Sonnet

Hier was tot nu met smart altoos geheel
Alleen ik; niemand heeft ons ooit gemoeid
In onzen stillen hoek, nu lang volgroeid
Tot de open heimelijkheid van dit prieel.

Aan de' overigen hof heeft elk aandeel,
En rooft en plukt van wat er rijpt en bloeit...
Geen schooner ooft dan waar smart kweekt en snoeit...
Toch waagde ik nooit mij hier met één gespeel.

Maar sinds gij zelf uw eerste zelf verriedt
En als een hulploos kind mij achterliet,
Ben ik geen ademtocht alleen gebleven.

Hij kent de deugd van gaafst en edelst fruit,
En lokt mij trouw naar hier en gaêrt zijn buit.
En uit den zuivren dood eet hij zich 't leven.

Sonnet

Wanneer gij thuiskeert, als gij zeker zult,
Kom niet te vroeg, niet vóór is afgedaan
De lange slommer van dit weekbestaan
In touw van zijn geduldig ongeduld.

Ik zie de late hemelen al staan
Gewasschen van verdriet, en spijt, en schuld,
En eenig met het hooge spel vervuld
Van nazon, avondster en nieuwe maan.

Tot dan is alle saamzijn maar ten halve:
Het leêg gerucht verleugent ieder woord,
En lang vervalscht is tot Gods wijn en brood...

Nog zullen wij twee-één zijn ongestoord,
En hebben heel den avond aan onszelven,
Den nacht, den langen rustdag van den dood.

Sonnet

Onzienlijk aangezicht dat in mij weent
Als van verraden vrouw, liefde bedrogen -:
Niet betten kan 'k uw leedverschemerde oogen,
Geen troost van kussen reiken tot waar steent

Uw blinde mond... Stil, door de goê gemeent,
In leedvermaak en eigendunk verloggen,
Moet ik u redden naar Gods mededoogen,
Arm, zonder hulp, met goed en bloed beleend...

Geen mensch mag raden uwen bleeken nood,
Die leven voor ons baren zal of dood -
Vertrouw en lijd en geef u niet verloren.

En bid als snoer wat mijn ervaring weet:
Wordt elke menschevrucht in pijn geboren,
De schoonste zijn voldragen al in leed.

Liedje van de straat

Nu gaat de wereld verkleed,
Zoo duister als uw leed,
In stormend reegnen;
Bijna verstaanbaar schalt
De wind in zijn taal al 't
Noodschiks verzwegne.

Toch niets dan zwijgen zult
Ge in tijdeloos geduld,
Ban onverbreeklijk -
En met uw tranen 't woord
Groeit in u ongestoord
En onuitspreeklijk.

Tot uit heelkrachtge bron
Weêr welt de glans der zon
En 't straalvermogen
Dat slaat met zingbre smart

't Opengewonde hart,
En dooit uw oogen...

Of eindelijk mocht verstaan
Uw hart in 't opengaan
Uit zijn benauwing,
Zoo even en zoo broos,
Een bloem zoo wereloos
In zijn ontvouwing,

Wat wel de schoonheid was,
Die bloeide tusschen 't gras
Bij lichtste dagen;
Die overmoed bezat
Eén uur, plukte of vertrad
Naar welbehagen:

Uit hoeveel leed geteeld,
Hoe lang in druk vereêld

Van zwartste ellende,
Dat zij één oogenblik
In alvergeten schrik
De wereld bande.

Sonnet

Het vrome leven in zijn goeden tijd
Heeft ons voor ieder oogenblik te kust
En keur met vreugdkleedijen uitgerust
Van elke tint waarin zich 't hart verblijdt.

En veilig woonden wij, gelukbewust,
Ziel, in haar teedere doorschijnendheid;
En nimmer lette één droppel hoon of nijd
Ons, liefdes kindren, in dit land van lust...

Ik zie de heemlen dreigendkoel betrekken,
En zich in rouw al wereldkindren dekken
Van zelfgeweven laken en fluweel...

De warmste rouw voor ons blijft dit besterven
In en met liefdes levenrijpe verven.
Geen van Gods bloemen vraagt een rijker deel.

Sonnet

O bleekste god, met wien dit hart geen bond
Mocht aangaan voor den onafzienbren duur
Van zijn vertijddlijkt eeuwig avontuur,
Nu (woord dat 'k nooit vergat en nooit verstond!)

Deelt het met u zijn heimelijkste wond:
Wascht macht van liefde al aarde en hemel puur,
Dáár zwelt en breekt één droppel alsemzuur,
Die alles weêr vertroebelt en vergrondt...

De wereld overwinnen valt niet zwaar
Voor wie, als gij met elk inleven klaar,
Tot alvergeven is gedoemd geweest...

Maar o de breuk gemeen in god en man
Die moet beminnen en niet haten kan:
Wat in ons werd misdään tegen den geest.

Eenzelvig liedje

Ons lange samenspraak
Die plotsling is verstomd -
Haar ver onweêr nog gromt
Bij stilste nachtwoak -

Was ze enkel aanbegin
Voor 't aangezichtloos spel
Van deze afweezge cel,
Dat viel onmiddlijk in?...

Gelijk de onhoorbre gang
Van nooit verstilde klok
Opeens door lach en jok
Zich heenslaat luid en lang,

Gaat op dit nieuw accoord -
Wie merkte iets van verlet? -
De zet en tegenzet
Van vraag en antwoord voort...

En 'k lijk een eenzaam man
Die langs de wereld gaat
En in zichzelf praat
God weet waarvan.

Sonnet

Wordt liefde in 't eind gelijk al wereldsch goed,
Verheerlijkt enkel in de erinnering,
Zoolang zijn lage wolk den luister ving
Van arm verlangens jongsten morgengloed...:

En eer 't almachtig hart het had vermoed,
Verzonk zijn hemel in verdonkering,
En was het al de slaafsche jokkeling
Tusschen gebrek en waardlooze' overvloed...?

Al meer verheerlijkte zonsondergang,
In zijn ondeelbaarheid het hart te bang -
Maar ziels alleenig stralend levensfonds,

Nooit aangerand door hebzuchts huichelgrijns,
Met de armsten vrij van elken wereldcijs...
En schaamte en angst blijft tusschen God en ons.

Exit

Nu 'k eindelijk heb geleerd
Na velerhande
Zoo schade als schande
Wat 'k eerst niet telde moeite of aandacht waard:

Dat elke ziel in 't end,
Minnaar en hater,
Vroeger of later
Zal wonen in haar vleesch als in een open tent,

En dragen door den tijd
Dit doodverwezen
Gebrekkig wezen
In stilverbeten nooddruft naar het meer verslijt;

Nu die den hemel droeg
Als eigen wade
En de genade
Der nieuwe lenten als lijfkleed nooit schoon genoeg,

Door lichtsten druk begroot,
Niets meê wil nemen
Van die emblemen,
Maar naakt gelijk zij kwam, wil keeren tot den dood,

Terwijl 't onnoozel bloed
Als recht blijft eischen
Zijn daagsch bewijs van
Ons pas met de eeuwigheid vervallend goed,

Liefde, die elken staat,
Hoe schijnverheven
In dit laag leven,
Hier al in heerlijkheid tebovengaat -:

Nu zijn dor en aftandsch,
Vaal en verblonken
Lijfs eêlste pronken,
De teêrheid mijner lippen en mijner oogen glans.

Hoe voer ik naar uw rang
Mijn wankle naaktheid
In haar geraaktheid
Op dezen laatsten, korten, eindeloozen gang

Door dit gekromd en geil
Geslacht van knechten,
Dat nooit zich rechtte
Tot uwen eersten dienst en tijdelijkst heil,

Naar 't hoog en stil schavot
Van zonder erven
Eenzaam te sterven
En af te dragen pond en cijns terug aan God,

Dat ik onaangerand
Uit hunne vonden
En ongeschonden
Mag vallen in den voorgeschreven stand?

Liedje

Het werd gewoon allengerhand
Dat nooit de bloeitijd van de ziel
Met lente en zomer in dit land
Meer samenviel...

Van kind af eenzaam volgt haar baan
Een andre blinde zon die zet
Den gang van bloeien en vergaan
Naar eigen wet.

Lag jaren niet in winterduur
De ploeggebroken akker braak?
En sloeg dan uit op liefdes uur
In laaie taak?

Gedulde gasten, keken toe
De zon en maan als in den geest;
Geen storm of onweêr met zijn roê
Roerde aan zulk feest...

En nu - geen enkel teeken dringt
Door 't windelooze nevellicht;
Geen toon, geen vogelstem voorzingt
Ziels nieuwe plicht...

Alleen een kreukeloos tapijt
Van ongekenden witsten bloei
Schiet langzaam op, horizonwijd,
In stâgen groei...

Met aldoor sneller oogopslag
Verschicht als een vuurtorensin
Van aardschen nacht en aardschen dag
De vlakke schijn...

O lijdzaam wachten of begon -
Wat tijdelijk nog, wat eeuwig spel
Langs 't onafzienbare gazon
Van asfodel?

Dansliedje

Vóor de maskers vallen,
Laat ons weg zijn, lief, van 't feest!
De oogen weten we alle,
In wat mom zij gaan gevleesd...

Weinig nieuw verrassen
Brenge het lichten van den schijn
Ons, vanjongs ontwassen
Aan zijn argeloos domein...

Thuis in de verkleedheid
Van 't armzalig quiproquo,
Rijk in de gereedheid
Van ons trouw incognito,

Door de amechtge stormen
Van hun nooit vervulde onrust,
Door hun uniformen
Onverzaadlijk zatten lust,

Door de schelle vreugden,
Door den aangeleerden rouw
Van hun veile deugden,
Van hun opgekochte trouw,

Door al de oversture
In haar ongezette tij
Weifele figuren
Van de duizle rondelij - -

(Als door 't uit zijn voegen
Lang geformuleerd heeal,
Vierend zijn vernoeegen
In de voorbestemde val,

Vogelvrij, onschenaar,
Op den pols van eigen tijd,
Eeuwig ondoorkenbaar
In dagklare heimlijkheid,

Door geen cijferrekening
In zijn gouden spot getucht,
Neemt naar eigen teekning
't Licht zijn allerweegsche vlucht):

Gleed onze aardsche stonde,
Uit der harten drang gevlerkt,
De eigen zuivre ronde
Ongemoeid en ongemerkt...

De oogen weten we alle,
In wat mom zij gaan gevleesd...
Eer de maskers vallen,
Maken wij ons weg van 't feest!

Rekenschap

Een zware slaper was 'k altijd,
Als een diepwatervisch bereid
Te dompelen in elke, zelfverkozen
Of onvermijdelijke, grondelooze
Kolk die uit eedre duizeling
In nieuw verduizlen openging.

Meteen een vaardigst vliegenier
Ik bleek, die vond in zijn bestier
Het eigen blindbeveugeld wezen,
Bewerktuigd op zoo vaste pezen,
Dat altijd met één lichten ruk
Ik elke' aanvankelijksten druk
Ontging, die stond op 't punt te stremmen
In de angst van zijn gereede klemmen
De ziel en haar vertrouwde vlucht
Op vrijheids ingeboren tucht.
Nooit heeft één droom haar in de omklauwing
Gegrepen van zijn keelbenauwing,

Of in haar oogengrond gesticht
Zijn onvergeetlijk dwanggezicht,
Dat langzaamaan haar durf verminkt
En haar voorgoed gevangen klinkt
Binnen den koortsverwaakten kerker
Van lijfs doorzichten heimwee-erker.
Geen der gepatenteerde slechten
Die zich aan andren deugdzaam rechten,
Heeft ooit ook maar één vingersmet
Op 't ongerepte dons gezet
Van hare vlerken die ontogen
Door bovenwolksche regenbogen
Haar oogenblikkelijken schrik
Naar den oneindgen overblik
Die uit al wereldverten daagde
En waar al nood zich in verklaagde:
'Nog niets, nog niets beleefden wij!
't Was alles maar tennaastebij!

't Werd één vizioen, dat trekt geen duur
Met dag of nacht, met eeuw en uur;
De diepste droom, de hoogste wake
Kan op het beeld geen inbreuk maken,

Zoals herinnring klaarbedacht
Het langzaam heeft in kaart gebracht
In zijn verlokken uitgestrektheid,
Geheimenis en onontdektheid,
Nog maar sporadisch aangekleurd
Met plekken halverweg doorspeurd.

Omlaag ik kwam uit elke vlucht
Gestijfd in ondernemingszucht,
En zeker dat hier niets kon winnen
Dan die met al zijn ziel en zinnen
Zich onverdeeld zou wijden aan
Een taak voorgoed onafgedaan...
En toch, hoe achteropgezet
Wist ik mijzelf in de wed,
Die me al van kind af nooit kon stalen
Op eigen krachten te behalen
Eén uitgelofden kampprijs in
Het allerzijds bestreefd gewin,
Die, even de ooglust van allen,
Aan één tenslotte toe moest vallen...
Wilde ik niet alle kans verspelen,
Dan was gedoemd ik uit de velen

Te winnen tot mijn hachlijk spel
Den schoonste' en edelsten gezels,
Ik, waar het ging op eigen naam,
Niet tot het minste ding bekwaam,
Maar steeds afhankelijk van een maat,
En slechts bij liefdes gunst instaat
Om al mijn gaven uit te leven
En mij aan iets geheel te geven...
Als vastberaden minnaar ging
Sindsdien ik op verovering,
En mocht van menigen beminde
De klare lamp der geestdrift vinden
Gereed om met mij op te gaan
In dubbel dageraadsbestaan
Tot de' éenen zeekren langen dag
Die 't leven overduren mag...
O eindloos-eindige avonturen
Bij lentelange morgenuren
Onder het onverhoedsch ontdekken
Van door geen mensch ontwijde plekken,
Waaruit als aardsche bliksemstraal
De leeuwrik in één langen haal
Verschoot zijn blindverjubeld lied

En leêg en bang ons achterliet,
Als was zijn gouden drift gestart
Het nest uit van ons éene hart...
Ach, waarom raakten ze allen mat
Nog vóór de middag loomde 't pad,
Te moede om verder meê te maken
De inspanning van zoo helle wake?
Eén laat, een ander vroeger al
Daalden naar 't meer vertrouwde dal,
Latend getroost hun jeugd begraven
In de eenzaamheid der cenotaven
Die met hun overbeelde zerken
De lange mijlen blijven merken;
Want daar bestelden hen mijn handen
Binnen de leigrauwe onweêrswanden
Van tijdeloos versloten smart,
Die hield de hemelen versperd,
En keerde 't wonderschoone spel
Der aarde in marteling en hel,
Een doelloos pijnlijk gebeuren
Van overwakkre valsche kleuren
In angstgespannen wachten op
Een enklen zwaren regendrop

Waardoor de helle bliksemvlam
Zijn wilden schrik verschieten kwam,
Of die den donkren schal mocht zaamlen
Van het afgrondlijk donderstaamlen...

Totdat één, onverwinlijk moê,
Met mij meêkwam tot stervens toe,
En met den glimlach van den knaap
Inging den nooit beleefden slaap,
In overgave volbewust
Uit al vertwijfeling berust,
Als zou voorgoed dit harte mijn
Zijn onbetwiste peluw zijn.
Ontslapen deed hij zoo nabij,
Dat de diepste echo binnen mij
In maagdelijksten hartegrond
Van woord tot heimlijk woord verstond
De hooge stilte waarin scheidt
Uit deze schoone sterfelijkheid
De ziel die weet dat leven is
Gods simpele geheimenis
Beleven zonder voorbehoud
En met de zekerheid vertrouwd

Dat niets en niets ter wereld dan
Het zuivre wonder duren kan...

Zoo werd mijn drift, beproefd, gestaald,
Gemurwd tenslotte en uitgemaald
Tot godlijke verteederling
Die elken korrel in zich ving
En rijpte in zaligend doorvoelen
Van zijn genadige bedoelen,
En daaruit blijdschaps mondkost won
En moed tot al wat ik begon
En heel of halverweg volbracht
Op allerzijds geleende kracht,
Alleen met eigen achterstand
Begaan wanneer ik overmand
Door lijfs geregelde versagen
De reis en de' arbeid moest verdagen...
En zij zij klein, mij blijft één hoop,
Dat als ik uit vertraagden loop
Voorgoed mij eindlijk nedervlij,
In liefde één ziel mij zij nabij
Om bij het vredig avondduistren
Geboeid in aandacht te beluistren

Den eigen blijden zwanezang
Waartoe ik al de jaren lang
Het schoonst dat bleef onuitgezegd
In stillen schroom heb opgelegd.

Bad

Open en dicht in zonneshijn en regen gaat
De stille herfstdag als een teeknend menschgelaat -

‘De musschen,’ zegt gij, ‘baden in den hoek van 't plat...!’
Ik kijk of antwoord niet... Uw oog lacht open 't pad

Naar ziels Bethesda en zijn waatren trouw gevloerd
In helle rust, maar door den engel nu beroerd...

De ziel met al haar zeeren en haar kwalen rept
Zich om genezing eer de rimpeling verebt

En schudt haar veêren op in dat doortinteld nat...
‘De musschen, zegt ge, baden in den hoek van 't plat...?’

Sonnet

Nu er geen plaats bleek voor uw oud karkas
In den gemeenen kuil waar ligt verbloed
Uw stout jong Holland, dat gij saam voorgoed
Opgingt in heuven welig lentegras -

Zit neêr, en overleef, en vind den moed
Door uwer oogen duistrend vensterglas
Uit te zien op den onverweerbren was
Van alles wat gij nog beleven moet,

Sterk eerlijk hart, dat, onbeschreven boek,
Uw warme bladen trouw hieldt toegewijd
Aan wat *gij* mocht afleven van den tijd...

Toch, niets en niemand haalt u uit uw hoek,
Of God moest u nog plagen met den vloek
Van alvermogen en alwetendheid!

Éen is op de waatren...

Eén is op de waatren ons voorgegaan,
En niemand heeft het hem nabestaan
Dan in zijn liefde het menschenhart,
Dat onbevangen als een kind
Zijn weg over elken afgrond vindt
En aan al tegenspoed zich hardt,
En lief en leven wint...

Alleen in zulk een hoogsten nood
Waar Gods eenvoudig wonder wordt
Onmisbaar als het daaglijksch brood,
Rijst uit afgrondelijk ressort
De kracht die alle krachten gordt
Tot de' éenen stoot
Die over leven, over dood
Te ver schiet noch te kort!

Gelukkig die op 't hachlijkst pas
Geen keuze heeft,
Gereed gelijk hij altijd was

Aan dat waarvoor hij leeft,
Te hangen als een eerlijk man
Die van onnoozel wicht
Totdat de dood hem koudt,
Zijn moeder niet verliezen kan -:
Eén liefde maar verkleeft en houdt,
De liefde op 't allereerst gezicht!

Wanneer gij hier verliezen mocht,
O hart mijn hart,
Dan waart gij lijf-en-ziel verkocht -
Dan bleef de wereld winterzwart,
Dan zouden nimmermeer Gods dagen lengen -
Nooit, om geheiligd op te gaan
Van volle maan naar volle maan,
De vloed der zee meer haar vervoering brengen -
Dan werd de smaak van 't leven stof en asch,
Omdat gij nimmer wist wat liefde was...

Eén is op de waatren ons voorgegaan,
En niemand heeft het hem nabestaan
Dan in zijn liefde het menschenhart,

Dat onbevagen als een kind
Zijn weg over elken afgrond vindt
En aan al tegenspoed zich hardt,
En lief en leven wint.

Met mijn oude oogen...

Met mijn oude oogen heb ik het gezien,
Mijn moedervolk, volk van mijn eigen land,
Zoo helder als nog nooit vóordien,
Waar in uw oog het hart stond van uw hart
In bloei getrokken door de felste smart -:
O eeuwig zaad, o sprankel diamant!

Der heilge woorden in doorzichte dek
Heeft deze naaktheid niet van noode
Tot haar uit diepste kern geboden
Niet meer verbroken tweegesprek
Dat in zijn godlijke verzwegenheid
Geen vezel laat onuitgeleid...

Een teederheid als prille regen
Vol toekomstzegen,
Als ijlste val van lentebloesemblären,
Wordt tusschen ons
Handtastelijk tot grijpbaar dons
Dat noodschiks aan mijn borst mijn armen gâren:

Ik weet, het mag mijn peluw zijn
In langen dood, in korte stervenspijn...

Nu zal
Ik kunnen slapen overal,
En ('k sta gekomen waar men spreekt,
Met de profeten,
Het woord dat nimmer te vergeten
Bestendig door de branding breekt:)
In wildsten droom, in diepstverstilde rust
Zal klaarbewust
Ik voelen wassen,
O Holland, uit uw drooggemalen plassen
En door mijn eigen luttel dras
Dit zuivre niet te delgen gras,
Dat door geen maaien valt te slechten,
Maar eeuwig zich blijft rechten,
En vangt uit storm en wolkengrauw
Gods sprankelenden levensdauw...

Met mijn oude oogen heb ik het gezien,
Mijn moedervolk, volk van mijn eigen land,

Zoo helder als nog nooit vóordien,
Waar in uw oog het hart stond van uw hart
In bloei getrokken door de felste smart -:
O eeuwig zaad, o sprankel diamant!

Vizioen

Tusschen dag en donker
In de waterklare schemering:
Alle schijn verzonk er,
Of de weerd van weêrszij openging:

Of een bader de oogen
Uit het blindvergudsend nat
Opsloeg in een alvermogen
Als geen menschenoog tot nu bezat:

Al de steile bergen vlakken
Naar één overzichtig dal;
Alle muren krakken
Onder stilst bazuingeschal:

De aarde hangt doorschijnend
In haar vollen melkwegkrans,
In elkaêr verdwijnend
Al berekening en kans,

Elk klein-eigenzuchtig
Doel tot eeuwger middel klaart
Naar één einddoorluchtig
Aan geen ziener geopenbaard

Wit dat even opschijnt
In zijn onaanrandbre pracht,
Als de bliksemstraal den top lijnt
Van den leedverstormden nacht...

Wie kan deelen of verkiezen
Waar alom de liefde zelf verbloedt,
Die door eindeloos verliezen
Overwinnen moet?

Kerstboodschap

Ook nu, als altijd weêr, drong even door
Tot ooren lang in wreedst geweld verdoofd,
Op de verstildheid van den heilgen nacht,
Het koor der hemelkinderen die trouw
Onder den schaduwloozen wereldboom
Met al zijn vaste kaarsen 't eeuwig feest
Van Kerstmis vieren, en één korte keer
Sloeg, opgevangen, in mijn dompe hart
De zaalge wonde van dit arm refrein:

‘Kindren van liefde, eenvoudigen van hart,
Wier onvervreemdbaar eeuwig erfdeel blijft
De steeds vernieuwde bloei van uw schoone aarde -:
Nog één getij van eindeloos geduld
Houdt vol den onverstoorden ommegang
Langs de bedreiging-zonder-aanzien van
Den reedloos opgeroepen namaak-dood,
En wijkt geen schrede van het eenig pad...
Het doel kòmt nader! Op den wolkewand

Van uw verluchte zweet en bloed en tranen,
Die de beloofde toekomst blijft verdekken,
Teekent als nooit de herderende zon
De doorbraak van zijn nieuwen regenboog,
Den teêr getinten borg van zijn belofte...
Want als tot u door alle dorre leugen
De zachte regen reikt van onzen troost,
Zoo door het weezloos tijdelijk gerucht
Van staâg in slavernij verdonkrende eeuwen
Vervolgen wij den maatgang van uw opmarsch
Als aardes eigenlijken vleugelslag...
De dammen breken. Als de groote zee
Onder den drang van overluchtsche machten
Door niets gestuit haar ommereis volvoert
Van eb en vloed en zonder overgang
Den schoonen dood verruischt in 't nieuwe leven,
Zoo gaat uw lijden in zichzelf straks op,
En daar blijft niets dan, onverkort, het leven...'

O Nebo, Nebo, waar ik even stond
En zag verdroomd de diepe versche voren
Om moeder aardes kleinen groenen bal

Voltrokken in haar eindlijke eindigheid,
Land waar de zon niet meer kan ondergaan -
En waar ik zelf geen woonplaats vinden zal.

Sneeuw

Uit verdroomden zomerslaap,
Ziel mijn ziel,
Waar uw lentemoede knaap
In verviel -

Waak en zie de rille sneeuw
Overnacht
(Uit wat veem van vroeger eeuw?)
Toegevacht

Tot dit onbeschreven blind
Open blad,
In geen enkele aardsche tint
Nog genat:

Waar geen naadre ontroerings stift
Op beklijft;
't Onuitzegbaar zonnelicht
Langs verdrijft...:

Heeft niet God een dag als nu
(Prilste lust!)
Met zoo koele lippen uw
Jonge vleesch gekust?

Rondeel

In 't huis van Smart, waar ik belandde
Bij 't jammerlijkste dansjolijs,
Zag 'k Zorg en Ouderdom en Spijt
Dansen of zij 't vanbuiten kenden.

De Tamboerijn, bij naam Ellende,
Gaf, hoog bevel, den stok respijt
In 't huis van Smart, waar ik belandde
Bij 't jammerlijkste dansjolijs.

In huilgezangen brak de bende
Buiten muziek en maat en tijd -
Verveeld, van angst mijzelven kwijt,
Sliep 'k in, vóór het nog erger endde,
In 't huis van Smart, waar ik belandde.

(CHARLES D'ORLÉANS)

Oproep

De lucht dungrijs; langs siddrende rozen
Fluistert de wind van komenden regen,
En ergens ver teemt zacht, verlegen,
De stem van de zee van het eindeloze:

‘Eindelijk valt ons springtij samen
Met de breuk in uw ringmuur van geruchten,
Dat tot uw ooren wij reiken te vâmen
Van onze reven het lijze verzuchten:

Hoe lang blijft uw moedwil woelen
In het gevaar van nog te versmoren
In 't drijfslib en de modderschoren
Van uw kolken en binnenpoelen?...

Te vergaan staat elk geboden
In waanzin of in anderen waanzin...
Die vergaat, laat hem vergaan in
Den waanzin die komt van de goden!

Mag dood dromen bij nieuwe zonnen
Brenge of rust in droomeloosheid,
Als u de slaap maar in zijn schoot leit
Bij die de eeuwen u lief gewonnen...

Zijt gij beschaamd om alleen te komen,
Die zoo tallozen uitgeleidde
Tot onze lijdlijke veilige wijde
Steê die allen heeft opgenomen...?

Stilte breekt nog onvolzwegen
Achter een te nabije suizelen -:
Over de ritslende rozen ruizelen
De eerste zware druppelen regen.

Zomernacht

Ben ik nog iets meer en anders dan uw slaafsche hulp geweest,
Dan moet haastig, Liefde, komen 't langbeloofde hooge feest

Waar voor eens ik zonder opzien, zonder schaamte voeren dierf
Al de onsterflijke kleinooden die ik in uw dienst verwierf:

Al de waterklare steenen van alleen doorleden smart,
Die zich traangewijze bouwden in den donkren druk van 't hart,

Al de dofverkwijnde paarden die het bloed van lijf en ziel
In zijn onverdeelbare eendracht glanzend droeg en levend-iel,

Uit de plaatselijke wetten van de doove stof gelicht
Tot het onbezwaarde wonder van een ander evenwicht:

Of ik eenmaal mocht bewijzen in zoo oog-aanschouwlijk rijm
De bereikbare genade van ons openbaar geheim

Als met nauw bewogen adem van den diepen zomernacht
In den ongenaakbren luister van aionenoude pracht

Op de oneindigheid verdeinen 't volle glans- en kleurgemeng
Al Gods werelden geregen aan uw eenge levensstreng.

Rosa sub rosa

Eindloos eindeloos
Sterk en teêr
Met het stille witte weêr
Laait de late roode roos...

Brak alevel
Door den nevel
Even maar de zonneshijn,
Dat in 't hart zij mocht vermoeden
Vóór 't verbloeden
Hoe het hier temet kan zijn...

Geen bezwijmnis
De geheimnis
Van haar eigen wezen raadt,
Als haar droom moet sterven zonder
't Grooter wonder
Waar hij zelf in ondergaat...

Heel een leven
Van zich geven
Vindt het volle loon ter hand,
Als verlangen naar één boogshot,
Maar één oogshot,
In de roos der heemlen plant...

Eindloos eindeloos
Sterk en teêr
Met het stille witte weêr
Laait de late roode roos.

Merel

Daareven sloeg de merel uit
Tusschen twee zomerbuien
De wanhoop van zijn blij geluid,
Die zich niet meer liet zuien...
De tijd van zingen is voorbij...
Toch ging zijn gorgel als in Mei!

Door onze machteloosheid,
Die jammerlijk gebarsten fluit,
Haalt levens teêrste broosheid
Het wonder van haar zoet getuit:
Juist tusschen druk en nieuwen druk
Schalt zij de hoogste noten van... geluk!

Niets viert zoo blind gezag als dit
Over ons aardgeboornen,
Dit onverzekerbaar bezit
Van enkele verkoornen,
Dit goud dat om zijn zuivren staat
Zich niet in pasmunt wisslen laat.

Op ieders welgevallen
Wacht het als een gereede prijs,
Begeerlijkste van alle
Naar 's harten diepstverholten wijs...
Geen roover die het ons ontsteelt.
En niemand die 't niet zelf verspeelt...

Geluk, al was 't voor korten duur,
Ik heb u wel bezeten:
Ik heb met lief en vriend en buur
Uw sober brood gegeten.
En ging u straks mijn dwaasheid kwijt,
Ik maakte alleen mijzelf verwijt.

Al korter en al schaarscher
Komt gij bij mij terug op honk,
Al vluchtger en onaardscher
En warser van al wereldpronk...
Toch telkens rijker is uw keer:
Gij brengt ons al 't verloorne weêr!

Wel wordt het vaak een lange rek
Tusschen uw gaan en keeren,
O vogel zonder vasten trek,
Die geen seizoen wilt leeren.
Toch strijkt gij steeds ten langen lest
Op 't oude in stand gehouden nest.

Moogt gij mij aldoor vinden,
Al is het voor één oogenblik,
Tevreë u nooit te binden,
Tot de' allerlaatsten levenssnik...
Uw ontrouw blijf ik eeuwig trouw,
Mijn liefste lief, mijn eigen vrouw!

Sonnet

Weêr spreidt de nieuwe sneeuwval zijn damasten
Wit ammelaken in de wijde zaal;
Dan straalt de zonnelamp in winterpraal...
En nimmer volgt de tijd van toe te tasten.

De vogels als vanzelf genoode gasten,
De meeuwen in den schoonen ommehaal
Van wijdende en verengende spiraal
Begrijpen niets van deze koude vasten...

Keert naar uw leêge nest, wanneer gij 't haalt,
Om in den kristallijnen nacht te sterven.
Geen afstel schaft dit doelloos hongerzwerfen.

De haard van 't leven zelf krimpt almaar doover.
De laatste simpele bereekning faalt:
De arme, die altoos deelt, heeft niets meer over.

Na Gethsemané

Ik was bij die vertrouwden
Die in Gethsemané
Den gruwel meê aanschouwden
Van Zijn eenzelvig wee:
Hoe onverweerbaar als de vloed der zee
Zijn hartebloed in zweet Hem overdauwde.

Nog hoor ik in ons midden
Uit donkers katafalk
Zijn witte lippen bidden
Als druppelende talk:
'Laat, Vader, aan mij gaan voorbij dees kelk -
Doch mijn wil niet, Uw wil alleen geschiede.'

Om lijf en ziel verdorven -
Ik was nog maar een knaap -
Ben ik Hem vóorgestorven
In doodelijken slaap,
En wakker schrok ik als een eenzaam schaap
Dat is voorgoed uit kudde en kooi verzworven...

Mijn sterkeren bestonden
Den duur van Zijn genâ,
En op hun voeten vonden
Den weg naar Golgotha,
En bleven Hem, ook in hun verte, na,
En deelden in Zijn openbare wonden.

Zij zagen en zij hoorden
Hoe door Zijn hand en voet
De stugge nagels boorden
Hun roodgezwollen moet.
Zij overleefden dat Hij hing verbloed,
En tellen mochten zij Zijn zeven woorden.

Zij losten en zij beurden,
Toen Hem de geest ontgaf,
Moederlijk Zijn verscheurde
Lijf van het kruishout af,
En legden Hem te ruste in Jozefs graf
In windselen die myrrhe en aloë geurden.

't Gedeelde leed zij braken
Voor brood den derden dag,

Toen hun verblinde wake
Den Heer herrezen zag,
In vreugd verheerlijkt boven traan en lach
Als eeuwge sneeuw die zon noch regen raken.

En elke nieuwe Paschen
Rijst met Hem op hun geest
In lentelijke extaze
Op Zijn voorkonde feest,
Het leven dat den winterdood geneest
En overbloeit de wereld met oazen...

Ook mij wordt Hij herboren,
Maar smartelijk en laat,
Als moeizaam kiemend koren
Uit minderwaardig zaad
Traag in zijn ondiepe aarde wortel slaat
En schuwt van weêr en wind den lichtsten tooren.

't Wordt tusschen lust en lijden
Eén lange worsteling
Als enkel moeders strijden
Om haar geboreling;

En zelfs het leed waarvan ik noodschiks zing,
Vóorechoot al Zijn komende verblijden.

Open met alle krachten
In wereloos geduld
Naar 't korten van de nachten
En de éene hoop vervuld,
Doorsta ik elke vorst als eigen schuld,
En sterf met bloem en bloesem in gedachten.

Zoo uit verbeterden pijnen
En stillen nood ontstaat
In zijn verflauwde lijnen
Herkenbaar Zijn gelaat,
Een vreemde maan die nimmer ondergaat,
En tot haar laatste volheid draalt met schijnen...

'k Weet niet waar nu zij vlechten -
De wereld is zoo groot -
De dorens die zij hechten
Van bloedrobijnen rood,
Vóordat zij Hem verhoogen in den dood,
En 't alom reede hout ten troon Hem rechten...

Maar in de duistere lanen
Van oud Gethsemané
Stamelt door bloed en tranen
Zijn kinderlijke beê,
En 'k waak, geduld, trouw in Zijn lijden meê,
Tot al Gods sterren met Zijn oogen tanen.

Beginregels

Aloppermachtigste van harts gelieven,	26
Ben ik nog iets meer en anders	94
Ben ik zoo trotsch, ben ik zoo vreemd?	24
Daareven sloeg de merel uit	98
Dan valt opeens weêr in de nieuwe stilte,	43
De late helle winterdageraad	20
De lucht dungrijs; langs siddrende rozen	92
De zon zelf donkerde tot zwart verraad -	28
Eén is op de waatren	78
Een zware slaper was 'k altijd,	68
Eindloos eindeloos	96
... En allen weenen:	27
Even trouw en na als gij mijn eigen	9
Gij werdt zoo na aan 't hart van moeder zee getogen,	11
Had ik ooit of immer iets te maken waar ik was?	13
Het vrome leven in zijn goeden tijd	55
Het werd gewoon allengerhand	63
Hier was tot nu met smart altoos geheel	49
'k Hoef niet te weten	18
Hoe komt doorheen	16
Ik was bij die vertrouwden	102
In 't huis van Smart, waar ik belandde	91
Kon even waarheid worden wat langs straat	48

Lang en diep,	33
Met mijn oude oogen...	81
Niets als de dood om leven van te leeren!	15
Nu er geen plaats bleek voor uw oud karkas	77
Nu gaat de wereld verkleed	52
Nu 'k eindlijk heb geleerd	60
O bleekste god, met wien dit hart geen bond	56
Ons lange samenspraak	57
Ontmanteld met het donkerend getij,	21
Onzienlijk aangezicht dat in mij weent	51
Ook nu, als altijd weêr, drong even door	86
Open en dicht in zonneschijn en regen gaat	76
Tusschen dag en donker	84
Uit verdroomden zomerslaap,	89
Vanavond sluit de zomertijd	39
Vóór de maskers vallen,	65
Wanneer gij thuiskeert, als gij zeker zult,	50
Weêr spreidt de nieuwe sneeuwval zijn damasten	101
Weet je nog van den anderen keer,	22
Wel hadt gij groot en schoon gelijk	45
Wie kan in onverschilligheid bestaan	12
Wordt liefde in 't eind gelijk elk wereldsch goed,	59
Wij staan (dank God, tezamen!) verdoold in 't labyrinth!	7
Zoekt gij minnen buiten sterven?...	30
Zoo en niet anders ging het toe	37